

Bountiful Breads

פרשת אמור תש"פ

1a

¹ **H**ASHEM spoke to Moses, saying: ² Command the Children of Israel that they take to you clear olive oil, pressed for lighting, to kindle a continual lamp. ³ Outside the Curtain of the Testimony, in the Tent of Meeting, Aaron shall arrange it, from evening to morning, before HASHEM, continually; an eternal decree for your generations. ⁴ On the pure Menorah shall he arrange the lamps, before HASHEM, continually.

⁵ You shall take fine flour and bake it into twelve loaves; each loaf shall be two tenth-ephah.

⁶ You shall place them in two stacks, six in each stack, upon the pure Table, before HASHEM.

⁷ You shall put pure frankincense on each stack and it shall be a remembrance for the bread, a fire-offering for HASHEM. ⁸ Each and every Sabbath he shall arrange them before HASHEM continually, from the Children of Israel as an eternal covenant. ⁹ It shall belong to Aaron and his sons, and they shall eat it in a holy place; for it is most holy for him, from the fire-offerings of HASHEM, an eternal decree.

¹⁰ The son of an Israelite woman went out — and he was the son of an Egyptian man — among the Children of Israel; they fought in the camp, the son of the Israelite woman and an Israelite man. ¹¹ The son of the Israelite woman pronounced the Name and blasphemed — so they brought him to Moses; the name of his mother was Shelomis daughter of Divri, of the tribe of Dan. ¹² They placed him under guard to clarify for themselves through HASHEM.

4

R. Hirsch

⁸ ביום השבת וגו'. On the workdays, a person works to gain a livelihood and prosperity from nature and from society. But on Shabbos, every Jew ceases from such work. By doing so, he subordinates his world and his striving after sustenance, and submits them to the world's Creator and King. On Shabbos, the Jewish national community, through its representative, the כהן, places its "bread" and its "incense" on the Table in the Sanctuary of the Torah. This is to signify before God continually that although — as the Shabbos teaches us — He, as the Creator and Master of the universe, is the Father and King of all mankind, the fate of Israel is the object of His special providence, which for Israel has taken the form of a unique, everlasting covenant. This בריית עולם is the climax of the whole mitzvah of לחם הפנים, and explains its place at the conclusion of the section on the מועדים.

מייד, Israel, in turn, is to indicate that it acknowledges this covenantal providence, and will always act in accordance with the spirit of the covenant, entrusting its fate to God's providence and guidance. This is signified by לחם לפני ה' תמיד מאת בני ישראל, which for this reason is also called לחם הפנים: bread that is placed before God and that is the object of His special attention; it is the bread that symbolizes God's special providence.

5 The Power of a Vort - R. Franz.

In Midrashic literature, "bread" is not merely a baked compound of flour, water, yeast, and salt. Bread symbolizes the sustenance we get from Hashem. This idea is spelled out clearly in the Torah in the pasuk: כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם: For not by bread alone will man live, rather by that which is uttered by the Mouth of God will man live (Devarim 8:3).

2

5-9. Show-bread. The Table and the breads are described in Exodus 25:23-30. Every Friday, twelve large loaves were baked. They were placed on the Table on the Sabbath, as described below, and the old breads were divided among the Kohanim and eaten. Miraculously, the breads remained fresh all week (Menachos 96b). According to Sforno, when the Tabernacle was completed, there was a supply of [flour for] show-bread. When that supply was used up, Moses was commanded to provide for new loaves, which explains why this chapter is found here, long after the commandments of the Tabernacle.

8. בריית עולם — An eternal covenant. The loaves are likened to the Sabbath, which is also called an eternal covenant (Exodus 31:16). The Sabbath covenant forbids work and ordains that one enjoy his food without worrying where his livelihood will come from, because the Sabbath brings its own store of blessing for the following week. So, too, the show-bread symbolizes that God provides prosperity for his servants (Haamek Davar).

3.

המצפון

אמור

חכמת

רנה

מהיכן יצא? רבי ברכיה אומר מפרשה שלמעלה יצא, לגלג ואמר ביום השבת יערכנו, דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום, שמה פת צוננת של תשעה ימים? (רש"י), התורה גילתה לנו שמה שהגיע אותו רשע לדיוטא התחתונה לגדף את השם, התחיל ממה שלגלג על לחם הפנים, לא ישר בעיניו מה שהלחם משתהה על השולחן שבוע שלם מבלי להחליפו ללחם טרי, החליט שאין זה הוגן שיעלה לחם צונן על שולחן מלכים, ולא מצא שום הצדקה לפרשה זו עד שיצא ולגלג עליה.

ואנו עומדים ומשתאים איך נתפס אותו איש לטפשות כזאת, ראשית כל הרי למדנו שהלחם נשאר חם וטרי כל הזמן כמ"ש חז"ל בחגיגה (דף מ"ג). שנית האם הובא הלחם לצורך אכילת גבוה כביכול? הרי שכדי שברכת השבת תוריד שפע לכל ששת ימי המעשה, לכן שמים את הלחם בשבת ושווהה שם כל השבוע.

ואפילו אם המגדף לא הבין את טעם הדבר על נכון, וכי בשביל זה צריך ללגלג על דברי התורה, היה לו ללכת אצל חכם שילמד לו הטעם? כל כך מזוהה הגישה שנקט עד שקשה לעמוד על הדבר שהניע אותו לשטות זו.

for the myriad blessings we need from Hashem. Chazal teach that the *Lechem Hapanim* provided us with merit to receive *parnassah* (sustenance) from Hashem. This is why the Torah states that the *Lechem Hapanim* had to be on the *Shulchan* constantly — to the extent that two pairs of Kohanim would enter the Mishkan together, and as one pair of Kohanim removed the week-old loaves, the other pair inserted the new loaves, so the *Shulchan* would never lay bare: to ensure that *Klal Yisrael's parnassah* would not be disrupted.

R. Pan

(Table) every Shabbos, where they miraculously remained fresh and piping hot all week long until they were replaced the following Shabbos (see *Menachos* 96b). The week-old loaves would then be divided up among the *Kohanim* and eaten. The Gemara (*Yoma* 39a) says that consuming even a tiny morsel from these breads made the *Kohen* fully satiated, another obvious miracle.

The constant presence of the *Lechem HaPanim* on the *Shulchan* was the Heavenly channel through which *parnasah* and material success flowed to the nation (see *Ramban* to *Shemos* 25:23).

This relationship of the *Shulchan* to financial prosperity explains the symbolism behind the measurements of the *Shulchan* itself. The length of the *Shulchan* was two cubits, its width one cubit, while its height was 1½ cubits. The Chofetz Chaim explains that the length and width were in full cubits because a Jew must believe that whatever level of *parnasah* is decreed for him by Heaven, that is what he has. He has a "complete *parnasah*," whether it is a lot or a little. He may wish that he had more, but must realize that his exact needs are custom-tailored for him, for which he should be grateful (see *Kli Yakar* to *Shemos* 25:10).

As noted earlier (in *Parashas Pekudei*), there is also symbolism behind the half-cubit measurements of the *Shulchan's* height. A Jew's table should have *hoichkeit* (spiritual elevation) to it. He does not eat merely to fulfill his animalistic desires. He eats so that he will have the strength to serve Hashem and lead a Torah-inspired life. But who can say that he has totally negated his physical drives and uses his table for completely spiritual purposes? Thus, the half-cubit measurement of the height of the *Shulchan* symbolizes that there is always room for improvement in the spiritual aspects of one's material strivings, which a Jew must constantly strive to develop.

[ע' הגדה מראה כהן דף קכ"ז]

The *Ari Hakadosh* says that we should arrange twelve challahs on the Shabbos table, as it says, "[Hashem] said to me, 'This is the Table that is before Hashem.'" (*Yechezkel* 41:22) The twelve challahs allude to the twelve Show Loaves that were arranged on the Table in the Sanctuary. These miraculous challahs were baked every Friday for the *kohanim* to eat.

(Arizal)

Some form braided challahs out of six rolls of dough, so the two challah loaves contain twelve rolls. Others bake the challahs in an elongated form, resembling the letter *vav*, whose numeric value is 6. The two challah loaves then correspond to the number 12.

(Likutei Mahariach)

ולקחת סולה ואפית אותה שתיים עשרה הלוח . שני עשרונים וגו' . שתיים מערכות וגו' . שש המערכות וגו' . ביום השבת ביום השבת וגו' . י"ל טעם על ענין הנזוה הוא כסדר ובמספר הזה . וזוים השנה דווקא . שהוא ט"ז המזכר במדרי' שכל מעשי יום השבת כפול עומרו כפול . שירו כפול . קרבנו כפול כו' . והיינו שזוים השבת נשפט המקור מכל . וכל דבר יש לו מקור לעילא . לכן נכפל כל דבר . היינו עם המקור לעילא . ולכן היה לו ה' יודור לה"פ . ונאופן זה . שתיים מערכות של שש שש המערכות . מפני שזוים נשפט המקור של כל שיה"מ . שהם שיהא יומין עילאון ושיהא יומין תהאון . ולכן בא כפול ב' פעמים

ששה . וכדליתא זוה"ק משום דכתיב יומא נחברכאן מיידיה כל שיהא יומין עילאון . וכל חד וחד יהיב מזוניה לתהא כל חד ביומיה מנהי זרכה דמחברכאן ביומא שביעאה . ונפני שזוים נשפט גם המקור

Rabbi Pinches Friedman
Parshas Emor 5778

Translation by Dr. Baruch Fox

9

" We will begin to shed some light on the matter by introducing the words of the Zohar hakadosh (*Terumah* 154b). It teaches us that due to the "lechem hapanim" placed on the *Shulchan* in the Beis HaMikdash, the entire world was afforded bountiful sustenance: *ומרזא דהאי שולחן נפיק מזוניה*

"It was as if the world was being nourished directly from above.

Now, regarding the construction of the *Shulchan*, it states in parshas *Terumah* (*Shemos* 25, 24): *והבית אותו זהב טהור ועשית: you shall cover it with pure gold and you shall make for it a golden wreath all around.* Rashi comments: "A golden wreath" is a symbol of a royal crown; for the *Shulchan* expresses wealth and greatness. Apropos Rashi's comment, the *Ramban* writes: *This is the secret of the Shulchan . . . And so, too, did the Shulchan with the "lechem hapanim" function; it was a vehicle for berachah; from it sustenance came to all of Yisrael.*

The *Targum Yonatan* in parshas *Pekudei* (*ibid.* 40, 4) teaches us that this is the reason HKB"H commanded that the *Shulchan* be placed to the north. For, wealth comes from there, as it is written (*Iyov* 37, 22): "כי מצפון זהב יאתה"—from the north comes the gold. From there, streams of rain fall upon the plants and vegetation to support the world's inhabitants. Then the *Targum Yonatan* adds that the twelve loaves correspond to Yaakov's twelve tribes.

10

At this point, we still have to explain why HKB"H commanded us to divide the twelve loaves into two sets of six—six loaves on the right and six loaves on the left. For, it is written (*Vayikra* 24, 6): *שש המערכות על: you shall place them in two stacks, six the stack, upon the pure Shulchan, before Hashem.* The *Even Ezra* (*ibid.*) explains that this arrangement reflects the arrangement on the *Eiphod*, as detailed in parshas *Tetzaveh* (*Shemos* 28, 9): *ולקחת את שתי אבני שהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל, ששה משמותם על האבן האחת ואת שמות הששה הנותרים על האבן השנית כתולדתם—you shall take two shoham stones and engrave upon them the names of the Bnei Yisrael; six of their names on one stone, and the names of the six remaining ones on the second stone, according to their birth order.* For this reason, the twelve loaves of bread were also divided up into two sets of six.

Let us now add a fantastic insight from the author of the *Rokeiach* in parshas *Tetzaveh*. He explains why HKB"H

commanded that the twelve shevatim be divided up into two groups of six, based on what we have learned in the Gemara (Pesachim 56a):

“ Yaakov wished to reveal to his sons secrets pertaining to the final geulah; however, divine inspiration was withheld from him; this led him to suspect that one of his sons might be unworthy; they reassured him with the response “שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד” -- communicating the fact that just as he worshipped but one master, so, too, did they. To this, Yaakov Avinu replied “ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד”.

Accordingly, the Rokeiach says that this is why the shevatim were split up into two groups. “Six of their names on one stone” corresponded to the six-word response uttered by the shevatim: “שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד”. “And the names of the six remaining ones on the second stone” corresponded to the six-word response uttered by Yaakov Avinu: “ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד”. Based on this insight, we can also comprehend why the “lechem hapanim” were divided up into two groups. The set of six loaves on the right corresponded to the pronouncement of Oneness: “שמע ישראל”; while the set of six loaves on the left corresponded to the pronouncement of Oneness: “ברוך שם”.

If we combine everything we have learned - from the Zohar hakadosh, the Targum Yonatan, the Even Ezra and the Rokeiach - it is evident that the “lechem hapanim” arranged by the kohanim on the Shulchan every Shabbas, provided the twelve shevatim of Yisrael with abundant sustenance; from them, it extended to the rest of the world. We can suggest that this is why HKB”H commanded that the loaves be arranged on the Shulchan specifically on every Shabbas. For, the entire world is blessed with abundant berachah in the merit of Shabbas. In the words of the Zohar hakadosh (Yitro 88a): “כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין” -- all heavenly and earthly blessings depend on the seventh day.

I was struck by a wonderful idea concerning the priestly service of arranging the twelve loaves of the “lechem hapanim” on every Shabbas that is pertinent to all of us. We have learned that the twelve shevatim of Yisrael and the entire world were afforded ample sustenance in the merit of this avodah. Thus, it should be apparent that in the merit of the “lechem mishneh” that we recite “hamotzi” over at each Shabbas meal, we receive our livelihood and abundant berachah throughout the entire week. For, as we have explained, they allude to the twelve loaves, since they are shaped like two “vav”s.

We will begin with a fascinating idea brought down in the Revid HaZahav in the name of the great Rabbi of Ropshitz, zy”a. He addresses Yaakov’s transaction with Eisav (Bereishis 25, 31); Yaakov says: “מכרה כיום את בכורתך לי” -- Sell me your birthright, today. According to the Midrash (B.R. 63, 13): “מכרה כיום, אמר לו; זכין לי חזי יום מן דידך” In other words, Yaakov was asking Eisav to sell him one of his days. Thus, we must attempt to clarify which day of Eisav’s Yaakov wished to acquire.

His idea hinges on Rashi’s comment from Chazal (Bereishis ibid., 22): The twins, Yaakov and Eisav battled, while still in their mother’s womb over control of the two worlds, this world and the World to Come. The source for this notion comes from the Midrash (Yalkut Shimoni); the two brothers agreed to split up the two worlds, with Yaakov inheriting Olam HaBa and Eisav inheriting Olam HaZeh.

Now, in truth, according to this agreement, Yaakov agreed to only benefit from Olam HaZeh as much as would be necessary to survive. Yet, we know that it is a mitzvah to delight in the Shabbas (Yeshayah 58, 13): “וקראת לשבת עונג”. According to Chazal (Shabbas 118b), this means to eat and drink more extravagantly on Shabbas. Now, if Yaakov were to detach himself completely from all matters of Olam HaZeh, he would be unable to observe the mitzvah of “oneg Shabbas” properly.

Hence, he requested of Eisav: “זכין לי חזי יום מן דידך” -- sell me one of your days. He was referring to the “bechor,” the most important day of the week, the day of Shabbas; thus, he would be able to indulge in food and drink on Shabbas to fulfill the

mitzvah of “oneg Shabbas.” This notion is alluded to by Yaakov’s statement: “מכרה כיום”. The word כיום can be interpreted as an abbreviation for: כולם ישבעו ויתענגו מיטוכך -- they will all be satiated and derive pleasure from Your goodness. In other words, the purpose of this transaction was to enable Yisrael to enjoy the wealth and pleasures of Olam HaZeh on the day of Shabbas. This concludes his wonderful explanation.

Yaakov Was Privileged to Receive the Berachos of “ויתן לך” in the Merit of Shabbas

Based on this fascinating insight from the great Rabbi of Ropshitz, zy”a, we can propose a novel concept regarding the berachos of Olam HaZeh, which as we have learned “are dependent on the seventh day.” As we know, from the onset, Yitzchak intended to bestow these berachos upon Eisav. Now, the six weekdays are influenced by the mitzvah of “oneg Shabbas.” In the words of the Gemara (Shabbas 118a): “כל המענג את השבת ותניין לו נחלה בלי מצרים” -- anyone who delights in the Shabbas is rewarded with a portion without boundaries. Additionally, we learn (ibid.): “כל המענג את השבת ונתניין לו משאלות לבו” -- anyone who delights in the Shabbas is granted his heart’s desires.

It turns out, therefore, that anyone who observes Shabbas and delights in it through food and drink, merits extending abundant berachos to all six weekdays. Conversely, whoever neglects observing the Shabbas and doesn’t delight in it with food and drink, does not deserve any berachah. To express this phenomenon, the Revid HaZahav (Re’eh) brings down in the name of the esteemed Rabbi of Lanzhut, zy”a, the author of Chomas Ariel, that the words כבוד שבת are an acronym for: “כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין” -- all heavenly and earthly blessings depend on the seventh day. Thus, we have a wonderful allusion to the fact that by honoring the Shabbas with food and drink, we merit extending an abundance of berachos to all the other days.

It is now quite clear why Yaakov merited the berachos of Olam HaZeh. After all, Eisav himself sold Yaakov the birthright, namely the mitzvah of “oneg Shabbas.” Therefore, it was only fitting and proper that he should also receive the berachos of Olam HaZeh throughout the week, which are derived from the day of Shabbas. This fact is implied by Yitzchak Avinu’s remark to Eisav (Bereishis 27, 35): בא

16a

כי היא מקור הברכה - שפע ברכת השבת

איתא בזוה"ק (ח"ב פח) "כל ברבאן... דלעילא ודלתתא ביומא שביעאה... כי השבת היא מקור הברכה, והיא כעין מעיין אשר ממנו נמשכות כל ההשפעות הטובות ברוחניות ובגשמיות ככל העולמות העליונים והתחתונים". והמעייין בזוה"ק שנהגו לאומרו בסעודת ליל שבת יוכח בהשפעות הרבות למעלה מהשגתנו הנשפעות בשבת ובפרט בליל שבת, פוק חזי כפל הלשון לרוב בתיבות 'ברכתא' ו'חירותא', ללמדנו על שערי הברכה הפתוחים לרווחה, וברכת ה' היא תעשיר.

ובגמ' איתא (שבת קיח) "כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים". וביאר החתם סופר (אמור ד"ה נחת) "שע"י השבת זוכה שיהיה כל ימי השבוע קודש אצלו מבלי הפסק, ומה רב שכרה לשומרי מצוותיה, כמו שאמרו במדרש רבה (בשלח סוף

וזהו בלי מצרים - שלא יפסק מלהיות אצלו תמיד קדושת שבת. ועל פי זה מפרש בלשון הכתוב (ויקרא כד, ח) "ביום השבת יערכנו לפני ה' תמיד מאת בני ישראל ברית עולם". שיהיה תמיד בבחי' שבת, ועוד יהיה ברית עולם שכל העולם יזון בזכות שומרי שבת ט"ו עכ"ל.

המוב

פרשת אמור

שמון

קס

או בתוך לבו. וזהו דמה שנתנו מעמים למצות אינו אלא ליתן טעם לחיך שלו שיהיה יותר קל לקיים המצוה בשעה שיש לו הרגש בחיך שלו ונמצא דשני מובני הטעם עולים בקנה אחד. דע"י טעמי המצות מרגיש קצת טעם בקיומו ויותר קל לו לקיימו כדבעי.

ובזה יובנו דברי האר"י הק' דמבקש כשמתחילין לטעום סעודת שבת דהקב"ה יגלה לן טעמי דתריסר נהמי היינו שמלבד מה שאנו מבינים בפשטות הדברים יש בענין הי"ב חלות סודות נעלמים עד אין שעור למעלה למעלה. ועוד מוסיף האר"י זצ"ל דזוכה להרגיש בסעודת שבת מעט ממש מאותו טעם לחיך שלנו מאותו לחם הפנים שהי' על השלחן הטהור כשהי' ביהמ"ק קיים. ולא כמו אותו המקלל שיצא מפרשה שלמעלה ולגלגן ואמר דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום או שמה פת צוננת של תשעה ימים דכיון דלא ידע טעמו ולא הרגיש שום טעם. בלחם הפנים היתה באמת צוננת לו ובא עד לירי חירוף וגדוף ונתחייב סקילה. ומה מאד נעמו דברי ר' מאיר שמחה זצ"ל במשך חכמה דביאר הא דכתיב בסוף פרשה ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה דלא כפרש"י דקאי על ענין הסקילה אלא פירש דקאי על לגלוגו של המגדף דלא עשו היינו דאף אחד לא נתרשם מהלגלוג שלו אלא כולם עשו כדבר ה' במצות לחם הפנים. ושפ"י.

19

Eating and the Blessings of Shabbos

The Zohar we quoted above teaches us that someone who has emunah should be aware of Hashem when He is bestowing His plenty. And this is on Shabbos Kodesh, when Hashem grants the blessings for the whole week.

We all understand that money doesn't come from the bank or from work. It comes from Hashem. Similarly, we should understand that our parnassah comes to us only through the plenty bestowed on Shabbos Kodesh!

We should grab hold of Hashem, so to speak, at the moment He's bestowing all the blessings. When is this? At the Shabbos meal. This is when we have the golden opportunity to receive everything good from the Source of all blessings.

We now have cause to rejoice! We have gained a better understanding of the avodah of the "lechem hapanim." HKB"H commanded that the twelve loaves of bread be arranged on the Shulchan in the Beis HaMikdash on every Shabbas Kodesh as a means of extending an abundant livelihood to the entire world. As we have learned, Shabbas Kodesh is the legitimate portion of Yaakov Avinu. In the merit of Shabbas, he received the berachos of Olam HaZeh. Therefore, when his children,

the twelve shevatim of Yisrael, follow in his footsteps and delight in the Shabbas, they also merit the heritage without boundaries. This explains very nicely why HKB"H commanded us to prepare twelve loaves of bread corresponding to the twelve shevatim.

We can now appreciate why HKB"H commanded that the twelve loaves be divided up into two sets, each one consisting of six loaves. We learned above that the six loaves on the right side of the Shulchan corresponded to the six words uttered by the shevatim to Yaakov: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". Likewise, the six loaves on the left side of the Shulchan corresponded to Yaakov Avinu's six-word response: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". By observing the Shabbas properly and by believing in the Oneness of Hashem, the bond between Yaakov Avinu and his offspring, the people of Yisrael, is strengthened. In this merit, they receive the heritage without borders.

So, here is the take-home lesson. When we recite the berachah of "hamotzi" on "lechem mishneh," at each of the three meals on Shabbas Kodesh, it is incumbent upon us to remember that each of the two loaves is shaped like a "vav." Thus, they allude to the twelve loaves of the "lechem hapanim" that the kohanim arranged in the Beis HaMikdash on the Shulchan every Shabbas. Abundant goodness extends from them to all the days of the week both materially and spiritually in the merit of Shabbas Kodesh, the portion of Yaakov Avinu.

The mekalel took one look at the laws of the Lechem Hapanim and said, "How could you believe that Hashem is behind giving you your sustenance based on the merit of the Lechem Hapanim, if the loaves you are placing there are allowed to become stale? This is ludicrous! There must not be a correlation between the Lechem Hapanim and our sustenance." His blasphemy was the denial of Hashem's involvement in our sustenance.

The Gemara teaches that the mekalel was wrong. One of the supernatural phenomena in the Mishkan was that the Lechem Hapanim would remain fresh and warm throughout the week, and would be removed from the Shulchan in exactly the same condition as they went on. The same is true for our parnassah. Hashem is constantly taking care of our needs and providing us with sustenance, even if we don't see the supernatural ways in which He provides for us.

The mekalel wasn't doubting Hashem's existence; he was saying that Hashem doesn't involve himself in mundane things such as our parnassah.

This message presented a grave danger — much more dangerous, in fact, than a total denial of Hashem's existence. In the Wilderness, Klal Yisrael had clear daily signs of Hashem's existence, and no one could convince them that Hashem didn't exist. But the idea that Hashem is not involved in the daily running of the world is a message that might have

18

R. Ford

נרחיב עוד את הענין. "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בהם", בריאת העולם לא היה מאורע חד פעמי שאחריו נשאר העולם עומד בכוחות עצמו, אלא בריאה תמידית. "בורא העולם" הוא גם המקיימו בכל רגע מחדש. ידועים דברי "נפש החיים": "כמו בעת בריאת העולמות כולם ... כן מאז כל יום וכל רגע ממש, כל כח מציאותם וסדרם יקיומם תלוי רק במה שהוא ית"ש משפיע בהם ברצונו יתברך כל רגע כח ושפעת אור חדש, ואילו היה הוא יתברך מסלק מהם כח השפעתו אף רגע אחת כרגע היו כולם לאפס ותהוה" (שער א פ"ב). עוד להלן (פי"ג): "כמאז כן גם עתה בכל עת ורגע הוא 'בורא' אותם ומחדשם יש מאין על ידי חיות הרוח שמשפיע בהם מחדש ברצונו יתברך בכל רגע" ע"ש.

הבריאה ביד הקב"ה כגרון ביד החרש - כל שנעשה, לא הגרון עושה כי אם החרש, אם אך יניח ידו ולו לרגע קט יפול הגרון מידו, כן הוא בבריאה, הכל מעשה הקב"ה וכל רגע ורגע רצונו יתברך נותן קיום חדש לבריאה.

ומה חלקו של האדם? באמת אינו פועל רבות, אלא רק מקיים את חובת ההשתדלות שהוטלה עליו ע"י הקב"ה. "וכבר היה האדם יכול להיות יושב ובטל והגזירה היתה מתקיימת אם לא שקדם הקנס לכל בני אדם 'בזנת אפך תאכל לחם'. אשר ע"כ חייב אדם להשתדל איזה השתדלות לצורך פרנסתו שכן גזר המלך העליון והרי זה כמס שפורע כל המין האנושי אשר אין להמלט ממנו" (מסילת ישרים פכ"א). והוסיף מו"ר הגר"א דסלר זצ"ל: "כיון שכל

לכן "קדשו במן", כיון שההשתדלות היא רק גזירה, וגזר שלא להשתדל שבת, כי ההכרה שהכל מאת ה' - היא מקור הברכה. זהו הקשר בין שבת בין המן - המן לימד על מהות השבת. כשם שהמן מוכיח על הקב"ה שהוא בורא והוא המקיים, אף השבת כך, שכן בה ברא הקב"ה את המנוחה האמתית, המנוחה הבאה מתוך הכרת השלימות של בטחון בקב"ה - זו הסיבה שנימנו יחד, וכבר במעשה בראשית היתה טמונה ברכה זו.

"מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר" (תהלים כג, א) - כשאני יודע שהקב"ה הוא הרועה שלי, לא אחסר. בזכות הכרה זו - "בנאות דשא ירכיזני על מי מנוחות ינהלני". "יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם" (תפילת מנחה של שבת) - עלינו להכיר כי המנוחה היא רק מאת ה'. מנוחה כזו יכולה לבוא רק ע"י בטחון בקב"ה, כפי התקשרותנו אליו כך יביא לנו את המנוחה האמתית.

"כי אות היא ביני וביניכם" (שמות לא, יג) - השבת היא הקשר והחיבור שבין עם ישראל לקב"ה. "לדעת כי אני ה' מקדשכם" - כאשר ידע שהכל בא מאת הקב"ה. הרי הכרה פנימית זו, הבאה ע"י דביקות בה', היא תתן לאדם את השלימות ואת השמחה. עצם הידיעה שהוא נשען על הקב"ה, זהו האות שביני וביניכם. לכן: "ישמחו במלכותך שומרי שבת" - כי בשבת אנו מקבלים על עצמנו עול מלכות שמים בכל עומק משמעותו: הקב"ה הוא ה"מלך" ואין אנו מוסיפים מאומה לבריאה, ועלינו רק לעשות את רצון הקב"ה. זוהי קבלת עול מלכות שמים בשמחה מתוך הרגשה של שלימות, ואשר על ידה נזכה לקבל את השפעת הקדושה.

וממשמעות הדברים למדו חז"ל שגם בעת סילוק הלחם הוא היה חם כמו בשעת הנחתו.

נס גדול זה שנעשה בלחם הפנים היה מוצג לראווה לעיני כל. אמנם בצורה קבועה הוא התרחש בתוך ההיכל בפנים, אולם חז"ל (חגיגה כו, ב) סיפרו כי בעת העליה לרגל היו מגביהים את השולחן ממקומו הקבוע בה בהיכל ומקרבים אותו אל הפתח, בכדי להראותו לעולי הרגל שנתקבצו ובאו לעזרה. היה זה צעד שנועד להראות לעם את חיבתם בעיני המקום, שעשה להם נס מופלא זה.

ישנם ניסים המתרחשים לרבים או ליחידים בכדי להצילם ממוות לחיים, כמו למשל נס פורים. ישנם גם ניסים שנועדו לספק צרכים חיוניים כניסי המן והבאר שאירעו לישראל במדבר. אבל בנס שאירע בלחם הפנים לא היו מסמנים אלו. כל כולו נועד להדגיש לעם ישראל מה רבה חיבתם אצל אביהם שבשמים, עד שהלחם שהם מניחים לפניו, חביב כל העת כמו ברגע בו הונח.

תערוך לפני שולחן

היו מן המפרשים (עיין "פרי צדיק", יא) שתמהו מדוע דוקא נס זה הודגש כל כך לעיני עולי הרגלים, והרי לפי עדות חז"ל (כא) עוד ניסים רבים היו מתרחשים במקדש דרך קבע?

מסתבר שקיימת מיוחדות מסויימת בלחם הפנים יתר על מה שמצינו בשאר הקרבנות. ה"בית ישראל" (ראה דבריו תש"ז, תשכ"ב ועוד) רמז כי שתי המערכות שבהם סודרו לחמי הפנים, רומזים לשתי עריכות מקבילות; לעריכת המתבצעת מצד האדם כאמור: "לאדם מערכי לב", ובמקביל לה גם הקב"ה מראה חיבתו כלפיו ועורך לפניו שולחן.

הוא אומר שהחיבה שנגלתה בלחם הפנים, לא היתה גילוי נס סתמי, אלא אישור משמים שעבודתם של ישראל רצויה לפניו יתברך במרום, ואף הוא מחזיר להם אהבה וחיבה על אהבתם אותו. כך כתב ה"בית ישראל":

וכפי הכנה וסידור ססידרו בני ישראל וכפי רוב התלהבות שלהם, כך היה יורד באופן ובסדר הזה השפע מן השמים, וזה החיבה שהראו להם, שכפי הסידור ואיתערותא ולתתא שלהם, כך בא אחר כך השפע בסדר הזה...

יורשה לנו להוסיף ברוח זו, כי הטרייות של לחם הפנים שיקפה את הסגולה המיוחדת הנטועה בישראל. עולם הטבע נתון תדיר תחת רושם

כאשר נזכה להתרומם ולהגיע להכרה שה' ברא את העולם, ובריאה זו היא תמידית, הכל בידי הקב"ה, ועלינו לקיים רק גזירת השתדלות, א"כ יודע הוא בלב שקט כי עשה במשך ששת ימים את כל המוטל עליו, ממילא תבוא התוצאה - שלא יהרהר אחר מלאכה, כבר לא יחשוב: "מה יהיה?" "מה תהייה התוצאות?" וכו', כי כיון שכל התוצאות הן ביד ה' ממילא אין לי מה להוסיף ולחשוב עליהן. א"כ איפוא, "כאילו כל מלאכתך עשויה" אין זו אשליה עצמית כאילו עשה את כל המלאכה, אלא היא מדרגה של אמונה ובטחון שסמוך ובטוח על הקב"ה שיחולל את התוצאות.

מעתה נבין, זוהי היצירה של מנוחת השבת: הסיפוק והשלווה הבאים מהרגשת השלימות - שעשה את ההשתדלות הנכונה המוטלת עליו, ומעתה כוטח בה' שידיאג לכל ענייניו. ע"י קדושת השבת - עם הנשמה היתירה שהיא תוספת השפעה של קדושה - אפשר להתרומם להכרה זו של "באה שבת באה מנוחה".

הזוה"ק (ב, פח). שואל: "כתיב ייברך אלקים את יום השביעי" וכתיב במן יביום השביעי שבת לא יהיה בו ויכין ולא משתכח ביה מזוני מה ברכתא אשתכח ביה" - מה ברכה היא שאין יורד מן בשבת? - "אלא ... כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין ... דההוא יומא מתברכאן מיניה כל שיתא יומין" - אדרבה, השבת היא שורש הברכה והיא חלה ומתפשטת על כל ששת הימים, ברכת המן באה דוקא מחמת השבת, ונראית ביותר בערב שבת - בירידת לחם יומיים.

29 משל זה עשוי לשבר את האוזן ולהסביר הרבה התנהגויות של אנשים. הנה, כבר אמר דוד המלך ע"ה (התלים יט, ב) כי "השמים מספרים כבוד א-ל ומעשי ידיו מגיד הרקיע". זוהי האמת העמוקה, שכל אדם בר דעת אינו יכול להתכחש לה. כל יצירת בראשית מעידה ומספרת ללא הרף ובעוצמה אדירה את דבר כוחו וגבורתו של יוצרה ומנהיגה. אולם אם פלוני הכופר טוען שאינו שומע את סיפורם של השמים ואת הגדת הרקיע לא תמיד שקר בפיו. פעמים שהוא דובר אמת, אלא שהאשמה תלויה בו, באשר אטם את אוזניו משמוע.

כך הם פני הדברים גם ביחס לחוש הראיה. מאור השמש הכל נהנים ומושפעים. אולם אם אדם יעשה מאמץ להיכנס למרתף אפל שאין בו חלונות, בנוסף לכך יאטום את דלת הכניסה, ירכיב משקפיים בעלות עדשות כהות, וליתר בטחון יעצום את עיניו בחווקה, ניתן בהחלט להאמין לו שהוא אינו רואה מאומה מן האור. על תופעות כאלו מתלונן הנביא בשם ה' (ישעיה ו, ט): "השמך לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השעו, פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע". זוהי אטימות מרצון שאכן מונעת מלשמע את דבר ה'.

ברוח זו מובן כי המגדף שבמדבר שהונע על ידי מחשבות זדון, אכן לא זכה לחוש בנס המופלא שהתחולל בלחם הפנים. אולם אין צורך לבאר שהפגם לא נבע מן הלחם, אלא מאישיותו הפגומה. קירורו והתרחקותו מן הקדושה הם שגרמו לו.

העוורים הביטו לראות

אולם יש בענין זה נקודה עמוקה יותר, הנוסכת אור על מיכלול התייחסותנו לתופעות רוחניות. אף בזה נוכל להסתייע מן המציאות הפיסית המתרחשת סביבנו. בעבר היו אנשים שהאמינו כי לא קיימת מציאות אלא זו הנתפסת בחושינו. אם דבר מה אינו נראה, גם אינו נשמע ואף לא מוחש, משמע שאינו קיים. כיום אפילו ילדים רכים בזים לגישה אוילית זו.

מן הגיל הרך אנו יודעים שגם אם מרוקנים כלי מתכולתו עד שהוא נראה ריק, הוא אינו ריק, באשר עדיין הוא מלא אויר. אמנם אויר זה הוא שקוף ואינו ניתן למישוש אבל הוא קיים, יש לו גם משקל ותכונות מסוימות. הווי אומר שקיימת מציאות חומרית שאינה נתפסת על ידי חושי אדם.

ה"חפץ חיים" זצ"ל היה רגיל לאמור שהרבה חידושים שבתחום המדע, באו לעולם בכדי להחזיר לתודעתנו אמינות מסוימות שבתחום האמונה. ברוח דבריו נוכל להסביר שאם במישור המציאות הפיסית הכל יודעים כיום שחושינו מוגבלים מכדי להקיף את התופעות המתרחשות בעולמנו, על אחת כמה וכמה שטיעון זה נכון בתחום המושגים הרוחניים. * בשביל לקלוט תופעות רוחניות זקוק אדם לכלי קליטה מיוחדים; לאזניים רוחניות, לעינים רוחניות וכיוצא באלו. מי שלא ניהן באלו, באמת לא יוכל להתרשם מן ההוויה הרוחנית.

ברוח זו תובן התנהגותו המרושעת של המגדף. כאמור לעיל, הרי נס חום הלחם ביטא את החיבה ההדדית שבין ישראל לאביהם שבשמים, ואין בכלל אלא מה שבפרט. גם היחידים חשו בחומו של לחם הפנים בדיוק בהתאם למידת החמימות שהיתה בהם. זו פיתחה את חושיהם הרוחניים, ובאמצעותם הם חשו בעליל במציאות הרוחנית העליונה. אולם אותו מגדף שהתרחק מן הקדושה וחושי הרוחניים התנוונו, באמת לא היה מסוגל לחוש בנס העצום.

אין ספק שלא ייבצר מהקב"ה לחולל ניסים שאפילו עוורים ויכולו לראותם, כדרך שעשה במצרים שבבוא עשרת המכות אפילו המצרים ערלי הלב לא יכלו להתכחש להם. אבל נס חום הלחם שכאמור נועד להדגיש את חיבתם וחיבתם של ישראל, לא נקלט אלא אצל מי שראוי היה לקלוטו.

כך ביאר ה"אמרי אמת" (אמור, תרצ"ג):
בלחם הפנים איתא שמגביהין אותו לעולי רגלים ומראים להם ראו חיבתכם לפני המקום וכו' זה היה תלוי כפי מה שהיתה חמימות בבני ישראל. החמימות של בני ישראל היתה מעוררת האהבה, וזו היתה החיבה, שהאהבה לא נתקררה, והמגדף לא היתה לו חמימות ולהיפך, ולכן ראה שהלחם קר, הוא לא היה יכול להרגיש החמימות שבלחם הפנים...

ההתיישנות, כפי שאמר קהלת (א, ט): "מה שהיה הוא שיהיה... ואין כל חדש תחת השמש". אכן לעם ישראל ניתן כח ייחודי לחרוג מסדרים מקובלים אלו, להתעלות אל למעלה מן השמש ולהתחדש תדיר בעת שישראל אכן שמרו על סגולתם זו, הקב"ה נענה לעומתם באותה מידה, בשומרו על חום הלחם ששמו לפניו, שיהיה כבעת הנחתו.

מסתבר שלא במקרה עיקרון זה נרמז דוקא באמצעות הלחם. הלחם מסמל את מאכל האדם ואת מיכלול התנהגותו בתחום הגוף והטבע. במישור זה מצויה הסכנה הגדולה שאדם ישתקע בחומריות ויאבד את סגולתו הרוחנית להתחדש לעבודת ה'. נאמר בספרים ש"טבע" רומז לשקיעה ולטביעה, באשר מי שמתמכר אליו אכן שוקע ויורד מטה מטה. אך ייחודיותם של ישראל קדושים היא שלמרות שהם נאלצים לעסוק גם בחומר ובלבנים, הם אינם מאבדים את סגולת התחדשותם, ועל כן דוקא במצוה זו הוכרה חיבתם לפני המקום.

והנה בזמירות של שבת זימר לנו האר"י הקדוש "גלה לך טעמי דבתריסר נהמי דאינן את בשמי" כפילא וקלישא" ונראה כאילו שלא ידע האר"י הקדוש טעם שהי' לחם הפנים י"ב חלות על שתי מערכות והלא אפילו איזובי קיר כמוני יכול להבין ענין לחם הפנים, דהוא מורה על כל מיני השפעות שבעולם שכולם באים מהשם יתברך וזהו לחם הפנים לפני ד' תמיד והא דבאו י"ב חלות דכתיב מאת בני ישראל ברית עולם והיינו דכל ההשפעה תלוי בבני ישראל דהיינו י"ב שבטי י-ה. ואיתא בגמרא (חגיגה כו:) על שלחן הטהור אמר ר"ל מלמד שמגביהין אותו לפני עולי רגלים ואומרים להם ראו חבתכם לפני המקום סלוקו כסדורו ע"כ וצ"ב איזה סימן של חביבות יש כאן ואילו הא דהוסיף דלחם חם כיום הלקחו כיום סדורו אין זה חביבות שלהם אלא דהחביבות הוא דהראה להם אותם י"ב חלות דתלוי בהם דכל השפעות שמן השמים תלוי בהנהגת בני ישראל וזהו דהראה להם, והא דשני המערכות כתב בעל הטורים דהם כנגד ששת ימי בראשית שבהן נברא העולם שהכל מתקיים בזכות ישראל עכ"ל ומהו הטעם שבקש האר"י הק' שיתגלה לנו.

המגדף שיצא מעולמו

לאור חיבה מודגשת זאת שהתגלתה בלחם הפנים, מפתיע לקרוא את האמור בתורה בפרשה הסמוכה לזו. בסמיכות לפרשה הדנה בענין הלחם מספרת התורה (כד, י ואילך) את המעשה העגום באותו אדם שהיה בן נשואי תערובת: לאיש מצרי ולאשה ישראלית, שהחזיקה לחרף ולגדף כלפי מעלה, ונענש על כך בכל חומר הדין. סמיכות זו שבין הפרשיות נדרשת בפי אחדים מחכמינו ז"ל כרמז לדברים הנלווים שהיו בפי המגדף. כך ציטט רש"י מדברי חז"ל:

"ויצא בן אשה ישראלית" - מהיכן יצא?... רבי ברכיה אומר מפרשה של מעלה יצא. לגלג ואמר: "ביום השבת יערבנו", דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום, שמה פת צוננת של תשעה ימים?

בעיני רשע זה, שהורתו ולידתו היו שלא בקדושה, מצוות לחם הפנים לא "נשאה חן". הוא לא הבין, איך יאה למלך הכבוד שיוגש לפניו לחם מיושן, וכאן הוא מצא כר לליצנותו המושחתת.

אולם, נשאלת השאלה, איך יכול היה אדם להתכחש לעובדות? גם אילו אמת נכון היה כדבריו, בזים אנו בכל לב לליצנות מטופשת זו. כלום זהו הפרט היחידי שבלתי מובן בענין לחם הפנים?! אבל האמת הרי לא כך היתה. כל עולי הרגלים יכלו להעיד שראו את לחם הפנים במלוא

טריותו, ואיך יכול היה החי להכחיש את החיץ הייתכן שדוקא בדבר שנועד בפי כל בנס המתמיד שאירע בו, ימצא בן בליעל מקום לזלזול מחוזף? השיב על כך הרבי ר' חנוך מאלכסנדר זצ"ל שאותו רשע לא שיקר; הוא באמת לא חש בחמימות הלחם. חמימות הלחם הרי לא היתה טבעית אלא ניסית, וכיון שכן, צריך היה לזכות לחזות בנס זה. ברגלים התעלו כל ישראל בדרגתם הרוחנית, עד שהכל יכלו להיווכח בחיבת הקב"ה כלפיהם, אולם המגדף שבא לגלג לא ראה ולא כלום, ולכן אמר מה שאמר. בתמציתיות הגדיר זאת ה"אמרי אמת": הוא היה קר ולכן חש קרירות בלחם.

31

In any context, blessing is associated with closeness, with intense care and with a warmth in the heart. A curse, on the other hand, is associated with distance, with indifference and coolness. One person can curse another only when there is a gap between them, when one feels indifference for the other in his heart. Likewise, when a person curses God, it bespeaks a great chasm between himself and the Almighty.

The literal meaning of *lechem hapanim* (the Hebrew term for "showbread") is "face-bread." The sides of these rectangular loaves were bent up and turned to face each other; hence the name *lechem hapanim*. Ramban, however, points out that the word *panim* is etymologically similar to *penim*, which means "inside." The outward appearance of a person's face reveals all that transpires within; it is possible to discover everything about the inner workings of a person's mind and heart from his face. Like the face, the *lechem hapanim*, too, had the power to reveal inner spiritual workings of the *kohanim* who ate it. If the showbread brought a smile to the *kohen's* face and enjoyment to his heart, one could tell that inside his spiritual aspirations held pride of place. But if all he tasted in the *lechem hapanim* was nine-day-old bread, it was a sign that his spiritual level was lacking.

When he ridiculed the law of the showbread, the Jew without a tribe denied that it was possible for a *kohen* to take such delight in the spiritual element of the bread that he wouldn't even notice that it was not fresh. In short, he denied the reality of feeling a genuine closeness to God. This Jew, who had been ostracized by the men of Dan, and indeed by all of God's people, felt alienated from God as well. It was this chasm, formed of his indifference and coolness toward everything spiritual, that led him to blaspheme against God.

א ביאור הענין נראה, על פי דברי התוספתא שבועות (פ"ג ה"ג) "הרואה עוברי עבירה נתחייב לראות הרואה עושי מצוה זכה לראות" פירוש הדברים, מי שרואה עוברי עבירה אין זה אלא מפני שהוא שייך לבחינת אותה עבירה ולכן נתחייב לראות, לולא היתה לו שיכות לאותה עבירה לא היה רואה את עוברי העבירה, וכמו כן הרואה עושי מצוה אות היא, שהוא שייך לבחינת אותה מצוה, לכן זכה לראות.

יסוד גדול לימדונו חז"ל בזה, ראיית העין תלויה בלב, היכן שהלב תפוס שם האדם רואה, לכן אמרו חז"ל "הרואה סוטה בקלמולה זיר עצמו מן היי"ו". כי אם לא היה לו קשר ושייכות לענינים שבהם פגמה הסוטה, לא היה רואה אותה בקלמולה, אם הוא רואה יש לו שייכות לענינים אלו ועליו לתקנם.

R. Kushlevsky

Similar to the miracle of the Chanukah oil, the miracle of the *lechem hapanim* was technically unnecessary. People do not need bread to be warm for them to eat it, but it is much more appetizing when it is warm. Hashem was showing us via this miracle that He wants to give us luxuries in addition to providing our necessities, that He wants to *spoil us* as a father does his child.

We still have an element of this *Shulchan* nowadays. The *Tikunei Zohar* (84a) compares our Shabbos tables to the *Shulchan* of the Mikdash: Just as the *Shulchan* and *lechem hapanim* were sources of blessing, so, too, in our *bentching* do we ask for *brachah* on this table upon which we ate. When we treat our tables spiritually, we receive the requisite blessing that accompanied the most spiritual of tables, the *Shulchan* in the Beis Hamikdash.

32

ותירץ בני על פי מה שיסדנו פעמים רבות, שאדם רואה מה שהוא משתייך ואדם גם מושפע ממה שהוא רואה, שתי יהודים יכולים ללכת ברחוב ואחד אומר לחבירו ראיית שם כך וכך, וחבירו אומר לא ראיית, כי מי שרואה סימן שיש לו שייכות לדבר, ומי שלא רואה לא, ולכן במעשה דמקושש שזה היה במחנה לעיני כל ישראל יש כאן גנות לעם ישראל שכולם רואים יהודי מחלל

שבת וש"מ שהם שייכים לחטא זה והוי גנותם של ישראל, אבל בעריות שהיה זה בסתר אם רק אחת חטאה אז זו רק אחת, ולכן זה שבחן של ישראל שרק היא חטאה.

פחה של ראייה

כתב בעל העקרים (מאמר רביעי פרק טו) הלא תראה, משה רבינו ע"ה נאמר לו מפי השם בהר י"ך רד וגו' (שמות לב) ולא היה הדבר אצלו בספק כלל, אחר שנאמר לו מפי השם ועם כל זה לא נמנע מלהוריד הלוחות ולא הסכים להניחם בהר ושלא להורידם וכשקרב אל המחנה ראה את העגל בחוש, חרה אפו וישלך מידיו את הלוחות וישבר אותם תחת החר, הרי שנתפעל מן הנראה לעינים ונצטער וחרה אפו יותר ממה שנתפעל מן הנשמע ואע"פ שהיה יודע שהנאמר לו מפי השי"ת אמת גמור בלי ספק.

ומבאר בעל העקרים מדוע, שהדבר הנראה לעינים מצער את האדם צער גדול יותר מהידיעה בו שהאדם מתפעל יותר מהמורגש ומושג בחוש יותר ממה שיתפעל מן הנודע באמתות אע"פ שלא יספק במציאותו כלל.

מבחיל על הרעיון עד היכן כחה של ראייה מגיע, משה רבינו רעיא מהימנא שומע מפי הגבורה וכי יכול להיות דבר בטוח ואמת יותר מזה, מכל מקום ראיית העין משפיעה גם עליו, ובזה אנו רגילים לבאר מאמר חז"ל (סנהדרין קב, א) אמר רבי יצחק אין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם שאין בה אחד מעשרים וארבעה בהכרע ליטרא של עגל הראשון, שנאמר (שמות לב) 'זביוםפקדי ופקדתי עלהם חטאתם'.

כלומר שכל הפורעניות שבאו על עם ישראל בכל הדורות מחטא העגל ואילך היה בהם פרעון על חטא העגל, לכאורה הדבר תמוה, הלא כל עוברי העגל נהרגו על ידי משה רבינו באותה שעה ומדוע כל עם ישראל עד היום לא ניקה מחטא העגל, אולם לפי האמור לעיל ביאור הדברים, באמת הם לא עשו את העגל ולא עבדו לו, אבל הם ראו את עוברי העבירה, וכח הראעה הוא כל כך עצום עד שלדורות השפעתו עדיין קיימת וצריכים להתנקות מאותו חטא.

הרואה עוברי עבירה נתחייב לראות

משה רבינו אומר לבני ישראל (דברים כט, טו-טז) כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר עברנו בקרב הגוים אשר עברתם ותראו את

שקוציהם ואת גלליהם עץ ואבן פסוף וזהב אשר עמהם לשון הפסוק טעון ביאור רב, משה רבינו אומר לכלל ישראל ואת אשר עברנו בקרב הגוים, כלומר, משה רבינו עובר עמהם, כולנו יחד עברנו, ומיד הוא ממשיך ואומר 'בקרב הגויים אשר עברתם'. כלומר אתם עברתם ולא אני.

ועוד יש לעיין בדברי רש"י, 'כי אתם ידעתם וגו' ותראו את שקוציהם לפי שראיתם העבודת כוכבים ושמה השיא לב אחד מכם אותו ללכת אחריהם עכ"ל. רש"י בפירושו כורך את הפסוק הראשון עם הפסוק הבא אחריו, ואח"כ חוזר ומפרש את הפסוק השני 'שקוציהם שמאוסים כשקצים וכו' והדברים צריכים ביאור, מה הזיק את רש"י לחבר את פירוש שני הכתובים הללו יחד, 'כי אתם ידעתם וגו' ותראו את שקוציהם'. לכאורה כל פסוק לעצמו הוא עומד.

35

עוד מרומזו בענין ברכו במן, ע"פ מד"א בחז"ל שכל אחד טעם טעמו של המן לפי מה שהיה מכוון לטעום בו, זה שידע לכוון למעדני מלכים טעם בו טעם תענוגי מלכים, וזה שכיוון למאכל עניים טעם בן רק טעם מאכלי עניים. וע"ז נאמר ברכו במן, הברכה הזאת שהיתה במן יש גם בש"ק, דמי שמכוון בש"ק שיהיה לו כיום מנוחה משיג יום מנוחה, וזה שרצה להנות בש"ק מתענוגי תורה ועבודה זוכה לכך, ומי שיש לו השגות גבוה מעל גבוה בש"ק גם הוא זוכה לכל זה. וכנגד זה נאמר וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים, יש בשנה עתים הנקראים ימים כמו יום הזכרון ויום הכפורים, ויש את החגים הנקראים זמנים זמן חרותנו זמן מתן תורתנו זמן שמחתנו. ובשבת נמצאות כל הברכות שיש בימים ושיש בזמנים, שאת כולם יכול יהודי להמשיך כפי כוונתו ורצונו. כי שבת היא מקור הברכה, ברכה בלתי מוגבלת ונחלה בלי מצרים, והכל תלוי לפי כוונתו הטוהרה של יהודי להמשיך מן ש"ק.

38

שק"ו

Reach Heaven— or Remain with Nothing

The weekdays are part of this mundane world, which Hashem has filled with meaning through His Torah and mitzvos. Each day has its special mitzvos, its special qualities and greatness.

What about Shabbos? Its meaning is unlike that of other days. Shabbos's meaning is the very fact that it penetrates Heaven. With ordinary weekdays, our job is to fill them with kedushah. We set aside times for Torah learning, we involve ourselves with various mitzvos, etc. We know what to do. But when it comes to Shabbos, we're at a loss. Who knows how to climb this ladder? Shabbos is imbued with a power no other day has, yet if we don't know what to do with it, we'll remain below, grounded in this mundane world. That is how Shabbos ends up being the emptiest day of the week.

39 The following analogy illustrates this syndrome: A person needs to eat, wherever he is. So when he goes on a trip, he packs a sandwich and a water bottle, so he'll have something to eat on the way. But if a person is home and feels like eating, and he starts searching his knapsack for his sandwich and water, he won't find them. The bag is empty. Why? Because the home is the source of all food. This is where all the sandwiches and water bottles come from. Here he has a fridge full of food! But if he doesn't realize he needs to open the fridge, he'll remain hungry.

Every Jew, whether sitting in the *beis midrash* or working

for a living, is doing a mitzvah. "Man was born for labor."⁸ So it is all week long. But this changes when Shabbos arrives, since Shabbos is a day of rest. On this day, there is a *kedushah* of a completely different level. On Shabbos we don't subsist on a "sandwich." We don't live on what we've packed with effort and careful planning to keep us going while we're far from home.

On Shabbos we're home. We're standing right at the source of it all. If a person knows where to look for *kedushah* on this day, if he knows how to access it, he can reach even to Heaven. All the gates are open on this day. But if, on Shabbos, he tries to live as he does all week, he'll run into trouble. He won't find even a sandwich to eat, so to speak. He'll be completely empty-handed.

כשזכיתי להיות בר בי רב דחד יומא ולשבות שבת פרשת ויקהל-פקודי שנת תר"צ בביתו של הגה"ק מרן החפץ חיים וצוק"ל שמעתי מפיו הקדוש בליל ש"ק הדרוש דלהלן:

אמר רז"ל שהמן נשתנה טעמו לפי מחשבת כל איש ואיש, אי"כ צריכים לשאול מה טעם היה לו להמן אם לא היה האוכל חושב שום מחשבה בשעת אכילת המן. [ופנה להמסובים שיענו על שאלתו, וכולם שתקו. אז אמר] אני אגיד לכם "אז מיטראכט נישט האט עס קיין טעם נישט" [בלי מחשבה אין לו שום טעם].

שדבר רוחני מקבל טעם לפי ערך המחשבה. משל למה הדבר דומה ללומד תורה ונותן דעתו על מה שלומד ומתעמק במחשבתו להבין דברי התורה, אז מרגיש את המתיקות שבתורה, [ושם אצבעותיו הקדושים לשפתיו בתנועה המורה על מתיקות], ולפיכך מברכים

מדי יום ביומו "והערב", אבל אם יושב לפני הספר וממלמל מילים בעלמא בלי שום התעמקות המחשבה אין ללימודו שום טעם. [ואח"כ הוסיף] וכן יהיה בביאת המשיח אם יתן דעתו לראות התגלות מלכות ה' ירגיש טעם מתוק שאין כמוהו, אבל אם לא יתן דעתו על זה אז תבוא הגאולה והוא לא ירגיש כלום. [ויסיים] כענין שנאמר "ונחשב לכם תרומתכם" (קרח יח, כז). [ושתק ולא ביאר דבריו. אז אמרתי בלבי שכוונתו כי הקדושה של דבר רוחני תלויה במחשבת האדם, ויכולים ללמוד זה מההלכה שדרשו (ביצה יג:) מפסוק זה שהתרומה ניטלת במחשבה, שנותן

40

Now let us discuss guarding the Shabbos. We can understand this concept by comparing it to the *Beis HaMikdash*. There was a lot of guarding in the *Beis HaMikdash*. There were partitions and curtains, and all the doors were guarded, lest strangers entered. This was an important aspect of the *Beis HaMikdash* and is a very interesting point. How many hours a day were *korbanos* actually being offered there? From the morning until the early afternoon. At two o'clock the *Beis HaMikdash* was already closed. The service of the *korbanos* did not last the whole day, and the *Beis HaMikdash* was not just a place for bringing *korbanos*.

41

So what did they do there twenty-four hours a day? They guarded. They lived within the *Beis HaMikdash*, in partitions within partitions, guarding it day and night. A Jew who entered there knew very well that he was now in the *Beis HaMikdash*. And so it is with Shabbos. This is the time to sit in the *beis midrash*, to learn, to daven, to say *Tehillim*, to do various other things that show appreciation and honor of Shabbos—not to engage in empty activities and sit around talking nonsense. That ruins the beauty of it all. We must guard the *kedushah* of Shabbos as the *Kohanim* guarded the *Beis HaMikdash*.